165492 - Müslüman Ana-Babadan Doğup Sonra — Bulûğdan Önce Veya Sonra — Dinden Dönen Kimsenin Hükmü Nedir?

Soru

Önemi sebebiyle soruma detaylı ve açıklayıcı bir cevap rica ediyorum. Bu soru başka birinden nakledilmiştir. O kişi şöyle diyor:
“Ben Allah’a iman ediyorum, Müslümanım ve İslâm’ın dinlerin en hayırlısı ve en faziletlisi olduğunu biliyorum. İslâm, kendilerinin ‘seçilmiş halk’ olduğunu zanneden Yahudilerin inancı gibi değildir. Eğer onlar Allah’ın seçilmiş halkıysa, Allah neden Yahudi olmayan 5 milyar insan yarattı? Her hâlükârda İslâm en güzel ve en iyi dindir. Ancak din konusunda zorlama meselesine gelince: Allah ‘Dinde zorlama yoktur’ demedi mi? Gayrimüslimin İslâm’a girmesi caiz ise, o hâlde Müslümanın başka bir dine geçmesi neden caiz değildir? Özellikle de İslâm üzere doğmuş ve başka bir dini seçme imkânı olmamışsa? Ayrıca Kur’ân’da irtidat (dinden dönme) cezasına dair bir şey görmedim. Bu hüküm İslâm’ı hakkıyla bilmeyen cahil Müslümanlar tarafından ortaya çıkarılmış değil midir?”

Lütfen beni bilgilendiriniz, Allah sizi mükâfatlandırsın.

Detaylı cevap

Allah’a hamd olsun.

Birincisi:

İrtidat (dinden dönme), söz, fiil veya inanç ile İslâm’dan dönmektir. Kim bu hâl üzere ölürse, amelleri boşa gider ve cezası ebedî olarak cehennemdir. Yüce Allah şöyle buyurur:

“İçinizden kim dininden döner ve kâfir olarak ölürse, onların amelleri dünyada da ahirette de boşa gitmiştir. İşte onlar ateş ehlidir; orada ebedî kalacaklardır.” (Bakara 217)

Dinden dönen kimse tevbe etmeye çağrılır; tevbe ederse (kabul edilir), etmezse küfür sebebiyle

öldürülür. Mürtedin hükmü, âlimler arasında icmâ ile sabittir; bu konuda ihtilaf yoktur. Sadece Hanefîlere nispet edilen, kadının bu hükme dâhil olmadığına dair bir görüş vardır ki bu zayıf bir görüştür.

Bir cezanın mutlaka Kur'ân'da zikredilmesi şart değildir. Vahyin herhangi bir nassıyla sabit olması yeterlidir. Kur'ân ile hadis arasında bu bakımdan fark yoktur. Bu sözleri söyleyen kişinin, irtidat cezasının cahil Müslümanlar tarafından ortaya konulduğunu iddia etmesi gerçekten şaşırtıcıdır. Görünen o ki bu sözleri söyleyen kimse şer'î ilimlerden habersizdir; Allah'tan onun hakkında af dileriz.

İkincisi:

Mürtedin, İslâm'a dönmediği takdirde öldürülmesi hükmü sabit olduktan sonra şunu açıklamak gerekir ki: Bu hüküm, insanların İslâm'a girmeye zorlanmasının yasaklanmasıyla çelişmez. Çünkü bu yasak, mürtedi kapsamaz.

İslâm âlimleri, "Dinde zorlama yoktur" (Bakara 256) ayetinin genel olmadığında ve mürtedi kapsamadığında icmâ etmişlerdir.

İbn Hazm şöyle der:
"'Dinde zorlama yoktur' ayetinde onlar için bir delil yoktur. Çünkü ümmetin tamamı bu ayetin zahiri üzere olmadığında ittifak etmiştir. Zira ümmet, mürtedin zorlanacağı (yani İslâm'a dönmeye zorlanacağı) konusunda icmâ etmiştir."
(el-Muhallâ, 1/188)

Üçüncüsü:

Müslüman ana-babadan doğan bir kimsenin bulûğa erdiğinde İslâm'dan çıkması meselesine gelince; bu önemli bir konudur ve şu maddelerle açıklanır:

1.Müslümanların çocukları, ana-babalarına tâbidir. Bu sebeple anne-babası Müslüman olan çocuk, İslâm hükmüne tabidir. Miras alır ve miras bırakır. Ölürse yıkanır, namazı kılınır ve Müslüman mezarlığına defnedilir. Ahirette de ilim ehlinin icmâı ile cennet ehlindendir.

Nevevî r.h şöyle demiştir:
“Anne-babasından biri veya her ikisi Müslüman olan kimse, dünya ve ahiret hükümlerinde İslâm üzere kabul edilir.” (Şerhu Muslim, 16/208)

İbn Kudâme şöyle demiştir:
“Çocuk, dünya ve ahirette anne-babasına tâbidir. Eğer farklı olurlarsa Müslüman olana tâbi olur; tıpkı Müslüman erkek ile kitap ehli kadının çocuğu gibi.”
(el-Muğnî, 10/91)

(112113) ve (6496) numaralı cevaplara da bakılabilir.

2.Çocuğun İslâm’ının geçerli olması için bulûğa ermesi şart değildir. Temyiz çağına gelmiş çocuğun İslâm’ı kabul edilir. Bu, cumhurun görüşüdür. Şâfiî ve Hanefîlerden Züfer buna muhaliftir.

İbn Kudâme şöyle demiştir:
“Çocuğun İslâm’ı genel olarak sahihtir. Bu görüşü Ebû Hanîfe, iki talebesi, İshak, İbn Ebî Şeybe ve Ebû Eyyûb savunmuştur.
Şâfiî ve Züfer ise: ‘Bulûğa ermeden İslâm’ı sahih olmaz’ demiştir.”
(el-Muğnî, 10/85)

Ayrıca bakınız: “Bada’i’ al-Sana’i’”, el-Kasani tarafından (7/104).

Doğru olan cumhurun görüşüdür. Bunun delilleri:

a) Ebû Hüreyre’den rivayet edilen hadis:
“Her doğan fıtrat üzere doğar; sonra anne-babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecusî yapar.”
Buhârî (1292), Müslim (2658)

b) Ali’nin ve diğer bazı sahâbîlerin küçük yaşta Müslüman olmaları.

c) Enes’ten rivayet:
“Yahudi bir çocuk Peygamber’e hizmet ediyordu. Hastalandı. Peygamber s.a.v onu ziyarete gitti, başucuna oturdu ve ‘Müslüman ol’ dedi. Çocuk babasına baktı. Babası: ‘Ebu’l-Kasım’a itaat et’

dedi. O da Müslüman oldu. Peygamber s.a.v çıkarken: ‘Onu ateşten kurtaran Allah’a hamd olsun’ dedi.”
Buhârî (1290)

3.Temyiz çağına ulaşmış çocuğun dinden dönmesi de cumhura göre geçerlidir. İster anne-babasına tâbi olarak Müslüman olmuş olsun, ister kendi iradesiyle İslâm’a girmiş olsun. Şâfiî ve Ebû Yusuf buna muhaliftir; çünkü onlar çocuğun İslâm’ının baştan geçerli olmadığını kabul ederler.

İbn Kudâme r.h şöyle demiştir:
“Kim İslâm’ı telaffuz eder veya kendisi hakkında Müslüman olduğunu haber verir, sonra söylediğini bilmediğini inkâr ederse, bu inkârı kabul edilmez ve mürted sayılır. İmam Ahmed bunu çeşitli yerlerde açıkça ifade etmiştir.

Bu sabit olduğu takdirde: çocuk (yani temyiz çağındaki çocuk) dinden dönerse, onun bu irtidadı geçerli sayılır. Bu görüşü Ebû Hanîfe benimsemiş, Mâlik mezhebinin zahiri de bu yöndedir.

Şâfiî’ye göre ise ne onun İslâm’ı sahih olur ne de irtidadı. İmam Ahmed’den de şu rivayet edilmiştir: Onun İslâm’ı sahih olur, fakat irtidadı sahih olmaz.”
“El-Muğnî” (10 / 88)

İbn Âbidîn el-Hanefî r.h şöyle demiştir:
“Onun ‘Akıllı çocuk irtidat ederse bu geçerli olur’ sözü; ister kendi iradesiyle Müslüman olmuş olsun, ister anne-babasına tâbi olarak Müslüman olmuş olsun, sonra bulûğdan önce irtidad ederse: karısı ona haram olur ve mirasçı olarak kalmaz. Ancak öldürülmez; çünkü öldürme bir cezadır ve o dünyada bu cezaya ehil değildir.” “Haşiyetü İbn Âbidîn” (4 / 257)

Tercih edilen görüş –Allah en iyi bilendir– şudur: Temyiz çağındaki çocuğun İslâm’ı sahih olur, fakat irtidadı sahih olmaz.

Muhammed b. Sâlih el-Useymîn r.h şöyle demiştir:
“Bâliğ, küçük olanın zıddıdır. Küçükken irtidad ederse, müellifin (yani Haccâvî’nin) sözünün zahirine göre kâfir sayılmaz; çünkü o mükellef değildir, kalem/sorumluluk ondan kaldırılmıştır. Eğer

puta secde etmek gibi bir şirk işlese bile onu tekfir etmeyiz; nasıl ki namazı terk etse de tekfir edilmez. Buna göre bâliğ olmayanın irtidadı geçerli değildir. Bu, müellifin sözünün zahiridir ve doğru olan da budur.

Ancak mezhepteki görüş: temyiz çağındaki çocuğun irtidadının dikkate alınacağıdır; fakat İslâm'a çağrılması bulûğdan sonradır. O zaman tevbe etmeye çağrılır; tevbe ederse (kabul edilir), etmezse öldürülür.

Bu meselede üçüncü bir görüş de vardır: onun irtidadı dikkate alınır ve hemen İslâm'a çağrılır; tevbe etmezse öldürülür.

Böylece üç görüş vardır. Doğru olan ise şudur: onun irtidadı dikkate alınmaz; çünkü küçükten sorumluluğun kaldırıldığına dair genel deliller vardır."
"eş-Şerhu'l-Mumti' alâ Zâdi'l-Mustakni'" (14 / 445 -446)

4.İrtidadın gerçekleştiğini söyleyenler bile, çocuğun küçükken öldürüleceğini söylemezler. Sadece şâz bir görüşte, tevbe ettirilir; etmezse öldürülür denmiştir.

İbn Kudâme r.h şöyle demiştir:
"Çocuk öldürülmez; ister irtidadının sahih olduğunu kabul edelim, ister etmeyelim. Çünkü çocuğa ceza uygulanmaz. Nitekim zina ve hırsızlık gibi had cezaları da ona uygulanmaz ve kısas yoluyla da öldürülmez." "El-Muğnî" (10 / 62)

"el-Mevsûatü'l-Fıkhiyye" (22 / 181)'de şöyle denilmiştir:
"Çocuğun irtidadının gerçekleştiğini söyleyenler, onun bulûğdan önce öldürülmeyeceği görüşündedir."

Hanbelî âlimi el-Merdâvî r.h şâz görüş hakkında şöyle demiştir:
"'er-Ravda'da şöyle denilmiştir: Temyiz çağındaki çocuğun irtidadı sahih olur; tevbe ettirilir, tevbe etmezse öldürülür ve bâliğlerin hükümleri ona uygulanır. Temyiz çağına ulaşmamış olan ise bulûğuna kadar bekletilir; eğer bulûğa erdiğinde mürted ise tevbe ettirildikten sonra öldürülür.

Bir görüşe göre ise, mükellef olacak yaşa gelmeden öldürülmez."

“el-İnsâf fî Ma‘rifeti’r-Râcih mine’l-Hilâf” (10 / 249)

5.Hanefîlere göre: bulûğa ermesi beklenir, sonra dövme ve tehdit ile İslâm’a zorlanır.
Hanbelîlere göre: bulûğa ermesi beklenir, sonra tevbe etmeye çağrılır; tevbe etmezse öldürülür.

İbn Âbidîn şöyle demiştir:
“Onun ‘dövülerek zorlanır’ sözü, yani hapsedilerek de zorlanır demektir.

Ben derim ki: Bu, bulûğdan sonradır; çünkü daha önce geçtiği üzere çocuk ceza ehli değildir.
‘Kâfî’l-Hâkim’de de şöyle denmiştir: Eğer ergenliğe yaklaşmış çocuk İslâm’dan dönerse öldürülmez; eğer kâfir olarak bulûğa ererse hapsedilir, öldürülmez.”
“Haşiyetü İbn Âbidîn” (4 / 257)

Hanbelî âlimi ez-Zerkeşî şöyle demiştir:
“Eğer çocuk İslâm’dan dönmesi üzere devam ederse mürted olur; fakat bulûğa erinceye kadar öldürülmez. Çünkü öldürme ağır bir cezadır; bu da had cezaları gibi çocuğa uygulanmaz. Ayrıca ihtimalli bir durum sebebiyle öldürmekten sakınılır.”
“Şerhu’z-Zerkeşî alâ Muhtasari’l-Hırakî” (3 / 93)

el-Merdâvî şöyle demiştir:
“‘Bulûğa erip üzerinden üç gün geçmeden öldürülmez’ sözü mezhebin görüşüdür ve âlimlerin çoğu bu görüştedir.” “el-İnsâf” (10 / 249)

“el-Mevsûatü’l-Fıkhiyye” (13 / 229)’de şöyle denilmiştir:
“Hanefîler ve Hanbelîler, temyiz çağındaki çocuğun küfür gerektiren bir söz veya fiil işlemesi hâlinde tekfir edileceği görüşündedir.

Mâlikîlerin sözünden, bunun ergenliğe yaklaşmış temyiz çağındaki çocukla sınırlı olduğu anlaşılmaktadır…

Ancak hepsi, onun öldürülmeyeceği; aksine dövme, tehdit ve hapisle İslâm’a zorlanacağı hususunda ittifak etmişlerdir.

Hanbelîlere göre ise bulûğdan sonra tevbe ettirilir; ısrar ederse öldürülür. Bu, şu hadise dayanır: ‘Kalem/mükellefiyet üç kişiden kaldırılmıştır: uyanıncaya kadar uyuyandan, iyileşinceye kadar akıl hastasından ve büyüyünceye kadar çocuktan.’”

6.Çocuk bulûğa erer ve İslâm’ı ikrar eder veya hükmen Müslüman olarak devam eder, sonra irtidad ederse: bu kimse icmâ ile mürted olur.

el-Kâsânî şöyle demiştir:
“İslâm’ı ikrar edip sonra irtidad ederse, irtidadın delili olan ikrar bulunduğu için öldürülür.”
“Bedâi‘u’s-Sanâi‘” (7 / 135)

7.Çocuk bulûğa mürted olarak ulaşır ve ondan İslâm ikrarı duyulmamışsa: Hanbelîlere göre mürted sayılır; tevbe ettirilir, tevbe etmezse öldürülür.

İbn Kudâme şöyle demiştir:
“Bulûğa erdiğinde irtidadı üzere kalırsa, o zaman irtidad hükmü sabit olur. Üç gün tevbe ettirilir; tevbe etmezse öldürülür. İster bulûğdan önce mürted olduğunu kabul edelim, ister etmeyelim; ister aslında Müslüman olup sonra dönmüş olsun, ister çocukken İslâm’a girip sonra dönmüş olsun (hüküm aynıdır).” “El-Muğnî” (10 / 62)

Şeyh Muhammed b. Sâlih el-Useymîn r.h şöyle demiştir:
“Peki insanın aslî durumu nedir: küfür mü yoksa İslâm mı?

Cevap: Eğer anne-babası Müslüman ise veya onlardan biri Müslüman ise: o da Müslümandır. Şayet İslâm’dan başka bir dini seçerse: mürted olur.” “eş-Şerhu’l-Mumti‘ alâ Zâdi’l-Mustakni‘” (14 / 452)

Yine r.h şöyle demiştir:
“Mezhepte (yani Hanbelî mezhebinde) temyiz çağındaki çocuğun irtidadı dikkate alınır. Ancak İslâm’a davet edilmesi bulûğdan sonradır. O zaman tevbe etmeye çağrılır; tevbe ederse (kabul edilir), etmezse öldürülür.” “eş-Şerhu’l-Mumti‘ alâ Zâdi’l-Mustakni‘” (14 / 446)

Hanefîlere ve Şâfiîlere göre ise böyle bir kimse mürted sayılmaz. Buna göre öldürülmez; ancak Hanefîlere göre hapsedilerek ve dövülerek İslâm’a zorlanır, Şâfiî’ye göre ise onun üzerinde gayret

gösterilir (zorlanır), fakat öldürülmez.

Şâfiî r.h şöyle demiştir:
“Bir kimse bulûğdan önce iman ettiğini ikrar eder, akıllı da olsa, sonra bulûğdan önce veya sonra irtidad eder ve bulûğdan sonra tevbe etmezse: öldürülmez. Çünkü onun imanı bulûğ hâlinde gerçekleşmemiştir. Ona iman etmesi emredilir ve bunu yapmazsa öldürülmeden zorlanır.”
“el-Umm” (6 / 649)

el-Kâsânî şöyle demiştir:
“Anne-babası Müslüman olan bir çocuk, onlara tâbi olarak Müslüman kabul edilir. Sonra bulûğa kâfir olarak ulaşır ve ondan bulûğdan sonra dil ile bir ikrar duyulmazsa: öldürülmez. Çünkü ondan irtidad gerçekleşmemiştir. Zira irtidad, önceki tasdiki yalanlama anlamına gelir. Oysa bulûğdan sonra ondan bir tasdik gerçekleşmemiştir; çünkü onun delili olan ikrar yoktur…

Dolayısıyla ondan hakiki anlamda irtidad gerçekleşmemiştir; bu yüzden öldürülmez. Ancak hapsedilir; çünkü bulûğdan önce onun hakkında İslâm hükmü vardı.” “Bedâi‘u’s-Sanâi‘” (7 / 135)

İbn Kudâme el-Makdisî r.h şöyle demiştir:
“Re’y ehli (Hanefîler) şöyle demiştir: Eğer anne-babası veya onlardan biri Müslüman olur ve çocuk bulûğa erdiğinde İslâm’ı kabul etmezse: İslâm’a zorlanır, fakat öldürülmez.”
“El-Muğnî” (10 / 91)

Hanefîler ve Şâfiî’nin sözleri şu şekilde sınırlandırılmalıdır: Bu, çocuğun bulûğa erdiğinde ne ikrarla ne de İslâm’ın şiarlarını yerine getirerek İslâm üzere devam etmemesi durumundadır. Çünkü böyle bir kimse daha sonra irtidad ederse mürted olur. Onların kastettiği şudur: çocuk bulûğa erdiğinde ne sözle ne de fiille İslâm üzere değildir.

Dördüncüsü:

Bu meselenin kendisinde âlimler arasında ihtilaf bulunduğuna göre, hükmün mercii yargılama makamıdır (şer‘î mahkemedir). Şer‘î hâkim hangi görüşü tercih ederse, bulûğa mürted olarak ulaşan kimse hakkında ona göre hüküm verir.

Bununla birlikte, ihtilaflı bir meseleyle —yani tevbe ettirilip ettirilmeyeceğiyle— meşgul olup, üzerinde ittifak edilen hususu gözden kaçırmamak gerekir: o kimsenin kâfir olduğu ve âkıbetinin ebedî olarak cehennem olduğu.

Şaşırtıcı olan şudur ki: Böyle bir kimsenin mürted olmadığını savunanlar, onun İslâm'a zorlanmaması gerektiğini söyleyenler ve onu mürtedler grubuna dâhil etmeyenler, sanki ona merhamet ettiklerini zannetmektedirler. Oysa farkında değillerdir ki bu tavırlarıyla ona zarar vermektedirler. Çünkü irtidad cezasının uygulanmaması gerektiğini söyleyenler bile onu başıboş bırakmamışlardır:

– Kimisi onun İslâm'a dönmesi için çaba sarf edilmesi gerektiğini söylemiştir.
– Kimisi hapsedilip tehdit edilmesi ve dövülmesi gerektiğini söylemiştir.
– Kimisi de tevbe ettirilmesini, tevbe etmezse irtidad sebebiyle öldürülmesini söylemiştir.

Bu ceza her ne kadar zahirde sert ve ağır görünse de, hakikatte merhamet ve şefkattir. Çünkü bu, onu küfür üzere ölmekten kurtarır; zira küfür üzere ölürse ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

Şu da hayret vericidir ki: Bazı insanlar İslâm'a ulaşmak için hayatlarının büyük kısmını harcar ve bu uğurda çok değerli şeyler feda ederler. Buna karşılık bu kimseye Allah büyük bir nimet verir; onu Müslüman anne-babadan dünyaya getirir. Fakat o bu nimete nankörlük eder, hatta nimet vereni inkâr eder! Bir insanı ilâh edinir, bir taşı kutsar veya bir hayvanı yüceltir! Böyle bir şeyle en küçük nimet bile karşılanmaz; en büyük ve en yüce nimet nasıl karşılanabilir?!

Mürted hakkındaki bu hükmün hikmetlerini görmek için (20327) numaralı sorunun cevabına bakınız.

Allah en iyi bilendir.